
CONFERENCE OF VOIVODESHIP CONSERVATORS OF HISTORICAL MONUMENTS IN NIEBORÓW 10-11 December 2007

A Conference of Voivodeship Conservators of Historical Monuments, held in Nieborów on 10 and 11 December 2007 and organised by the National Heritage Board of Poland, dealt with current problems of the protection and conservation of monuments. The meeting was attended by all officiating voivodeship conservators.

The conference was inaugurated by Minister Tomasz Merta, Under-Secretary of State at the Ministry of Culture and National Heritage and General Conservator of Historical Monuments, who presented the foremost currents of the reform of Polish conservation services. Minister Merta drew attention to the necessity of completing a structural reconstruction of the conservation services and the reintroduction of supervision by the Minister of Culture and

National Heritage over the offices of voivodeship conservators.

Participants of the discussion drew attention to the necessity of devising standards for including the protection of historical monuments into guidelines for spatial development plans, as well as a uniform standard of shaping the conservation policy, a task to be entrusted to self-government conservators.

Marcin Gawlicki, Director of the National Heritage Board of Poland, outlined the Board's basic activity in 2007 as well as the conceptions of the strategic targets which the Board intends to pursue in the nearest future: the establishment, together with the offices of the voivodeship conservators, of a historical monuments database, the assessment of the register of historical monuments, the precise definition of

the protected resources, as well as the creation of a conservation doctrine and strategy, and an effective educational policy focused on the needs of the conservation services.

On the second day of the conference the speakers considered the principles of the functioning of Regional Centres for the Study and Documentation of Historical Monuments, presented conceptions of a historical resources data-base, and discussed the educational and popularisation activity of the National Heritage Board of Poland.

Finally, the conference participants approved of the proposal made by the Director of the National Heritage Board of Poland, i. e. that at least two or three meetings of this sort should be held each year, always in historical buildings.

„CESARE BRANDI (1906-1988), JEGO MYŚL I DEBATA O DZIEDZICTWIE. SZTUKA KONSERWACJI-RESTAURACJI W POLSCE”

**Międzynarodowa konferencja naukowa
Warszawa, 5-6 października 2007 r.**

Międzynarodowa konferencja naukowa „Cesare Brandi (1906-1988), jego myśl i debata o dziedzictwie. Sztuka konserwacji-restauracji w Polsce” odbyła się w dniach 5-6 października 2007 r. w Oranżerii Muzeum Pałacu w Wilanowie. Stanowiła element debaty, która w ostatnich dwóch latach przetacza się przez cały świat w związku

z 100. rocznicą urodzin Cesare Brandiego.

Celem konferencji było dokonanie próby rewizji podstaw teoretycznych opieki nad dobrami kultury, historii tej opieki i oceny praktyki. Miejsce, w którym się odbyła, nie było przypadkowe. Konferencja bowiem, oprócz wiodącego teoretycznego tematu, dotyczyła retrospektywy polskiego

szkolnictwa wyższego w zakresie konserwacji-restauracji dóbr kultury, a także stworzyła szerokie możliwości prowadzenia żywej dyskusji nt. trendów w konserwacji-restauracji oraz rekonstrukcji, co miało miejsce m.in. w trakcie zwiedzania pałacu, jego wnętrza, ogrodu i otoczenia oraz zapoznawania się z pracami przy fasadzie obiektu.

Konferencji towarzyszyła wystawa, na którą złożyło się kilkanaście paneli przedstawiających dzieła życia Cesare Brandiego oraz ponad 90 posterów obrazujących historię, strukturę i osiągnięcia trzech polskich uczelni konserwatorskich, jak również Międzyuczelnianego Instytutu Konserwacji-Restauracji Dziel Sztuki – wykonawcy wspomnianych wyżej prac konserwatorskich w pałacu wilanowskim.

Do tematu konferencji nawiązywały trzy nowości wydawnicze dostępne dla jej uczestników:

- „Sztuka konserwacji i restauracji / The Art of Conservation and Restoration” pod red. Iwony Szmelter i Moniki Jadzińskiej, zawierająca materiały pokonferencyjne;
- „Teoria Restauracji – Cesare Brandi” w polskim przekładzie Magdaleny Kijanko;
- „Conservatio Creatio Aeterna Est” – reprint biuletynu ministra sztuki i kultury z 1920 r. wraz z tłumaczeniem na język angielski.

Na sali konferencyjnej spotkało się kilka pokoleń polskich konserwatorów, w tym potomkowie pionierów konserwacji w Polsce, których życiowe dokonania świadczyły o ciągłości starań o polskie zabytki, a także historycy sztuki, archeolodzy, architekci i liczni studenci. Konferencja przybliżyła nie tylko historię polskiego konserwatorstwa, ale i nowoczesne myślenie o dziedzictwie. Debata poszerzyła obecny model kształcenia o wnioski z recepcji teorii Cesare Brandiego, a wizualna strona wykładów, m.in. toruńska prezentacja trójprzestrzenna z gotyckiej katedry Świętych Janów, uczyniła je bardziej czytelnymi.

Panele wystawowe i zaprezentowane wydawnictwa spełniły ważną rolę w przybliżeniu uczestnikom konferencji jej tematu, a zwłaszcza istoty upowszechnienia teorii Brandiego. *Opuscolo* włoskich partnerów konferencji wyjaśniało, że Brandi postrzegał dzieło sztuki jako fenomen i po-

2. Plakat konferencji autorstwa Maryny Tomaszewskiej.

2. Poster of the "Art of conservation" conference by Maryna Tomaszewska.

stulował zachowanie jego potencjalnej jedności podczas konserwacji-restauracji. Zwracał uwagę na niebezpieczeństwa selekcji wartości i kontrowersje wokół oczyszczania, a także traktował uzupełnianie ubytków jako niewralgiczne czynności w procesie restauracji, prowadzące często do zafalszowania autentyzmu. Pokazano na przykładach wprowadzenie *tratteggio*, jako metody uzupełniania ubytków kreską – widocznego tylko z bliska. Dla zachowania oryginalności i autentyzmu sztuki przypomniano o pojęciu bipolarności materii sztuki, z jednej strony mającej określoną strukturę, z drugiej zaś pełniącej funkcję nośnika idei. Opiekę nad dziedzictwem sztuk plastycznych przedstawiono szeroko na włoskich przykładach, poczynając od architektury, poprzez archeologię, tradycyjne dyscypliny plastyczne, na sztuce nowoczesnej kończąc.

1. Wiesław Procyk podczas oprowadzania gości konferencji po Muzeum Pałacu w Wilanowie i prezentacji efektów prac restauratorskich przy jego fasadzie, wykonanych w ramach MIKRDS. Fot. P. Zambrzycki.

1. Wiesław Procyk showing to the conference guests the Museum Palace in Wilanów and a presentation of the effects of the restoration of the Palace façade, carried out as part of MIKRDS. Photo: P. Zambrzycki.

3. Prof. Giuseppe Basile w trakcie wykładu o teorii Cesare Brandiego i jej współczesnym odbiorze. Fot. I. Szmelter.

3. Prof. Giuseppe Basile giving a lecture on the theory of Cesare Brandi and its contemporary reception. Photo: I. Szmelter.

Miłym akcentem było podsumowanie konferencji dokonane przez prof. Giuseppe Basilego z Istituto Centrale del Restauro w Rzymie. Podkreślił on powszechność respektowania „bran-

dyjskich zasad”, takich jak: wyróżnienie czynników artystycznych i historycznych, indywidualnych cech dóbr kultury oraz różnorodności kulturowej. Uznał także, że konferencja w znaczący

4. Uczestnicy konferencji w Oranżerii Palacu w Wilanowie na tle paneli przedstawiających polskie akademickie szkolnictwo konserwatorskie . Fot. P. Zambrzycki.

4. Conference participants in the Wilanow Palace Orangery against the background of panels showing Polish academic conservation training accompanying the event. Photo: P. Zambrzycki.

sposób przyczyniła się do poszerzenia wiedzy, zwłaszcza w kontekście europejskim, na temat specyfiki polskiej historii i odbudowy zabytków po powojennym „szoku ruin”.

Na zakończenie – o sprawach formalnych. Konferencja łączyła prezentację osiągnięć w dziedzinie kształcenia konserwatorów-restauratorów w Polsce z międzynarodowym programem „Kultura 2000”, zawartym w ramach projektu Unii Europejskiej „Cesare Brandi (1906-1988) – His Thought and European Debate in the XX Century”. Sesje poświęcone Cesare Brandiemu odbywały się w wielu krajach całego świata, warszawska była 72. takim spotkaniem i – jak dotąd – największym z nich. Głównym organizatorem spotkania był Międzuczelniany Instytut Konserwacji i Restauracji Dziel Sztuki. Sesja została zorganizowana z udziałem gości zagranicznych, m.in. z Istituto Centrale del Restauro w Rzymie i Getty Conservation Institute w Los Angeles, a także trzech polskich uczelni: Wydziału Konserwacji i Restauracji Dziel Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Wydziału Konserwacji i Restauracji Dziel Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie oraz Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Partnerską współpracę okazało Muzeum Pałac w Wilanowie. Korzystano z życzliwości i pomocy *attache* ds. kultury ambasad Włoch i USA.

W podsumowaniu konferencji przypomniano nie tylko podstawowe zasady konserwacji-restauracji dóbr kultury, w tym idee Cesare Brandiego, ale także bardzo ważne przesłanie dotyczące jej interdyscyplinarności – ścisłego związku nauki i sztuki, zachowania dobra dzie-

dzictwa kultury oraz społecznego zrozumienia dla roli spuścizny kulturalnej i cywilizacyjnej. Jest to aktualne, zwłaszcza w sytuacji niedoskonałych rozstrzygnięć prawnych związanych z ochroną dziedzictwa i kształceniem fachowej kadry. Po 50. latach interdyscyplinarnego charakteru konserwacji-restauracji w Polsce boleśnie podzielono „z urzędu” tę powszechną interdyscyplinarną jedność na „sztuki użytkowe” i „naukę”. Tę kwestię przedstawiono jasno w bloku wystąpień konferencyjnych zatytułowanych *E Pluribus Unum*, czyli „z wielu jedno” oraz na posterach konferencyjnych.

Iwona Szmelter

6. Organizatorzy konferencji: profesorowie Iwona Szmelter („Kultura 2000” UE) i Andrzej Koss (MIKRDS). Fot. P. Zambrzycki.

6. Conference organisers: Prof. Iwona Szmelter (“Culture 2000” European Union) and Andrzej Koss (MIKRDS). Photo: P. Zambrzycki.

“CESARE BRANDI (1906-1988), HIS THOUGHT AND EUROPEAN DEBATE IN THE XX CENTURY AND THE ART OF CONSERVATION-RESTORATION IN POLAND”

International Conference, Warsaw, 5-6 October 2007

5. Pokoleniowe spotkania podczas konferencji, prof. Adam Roman i Robert Spiczynski. Fot. P. Zambrzycki.

5. Meetings of generations; in the photograph: Prof. Adam Roman and Robert Spiczynski at the conference. Photo: P. Zambrzycki.

Conference titled “Cesare Brandi (1906-1988), His Thought and European Debate in the XX Century and the Art of Conservation-restoration in Poland” took place in Wilanów Palace on October 5-6 2007.

The goal of the conference was revisiting of theory and good practice of conservation-restoration of the cultural heritage. The exhibition which attendance upon conference showed more than 100 panels connected with Cesare Brandi legacy and history and the accomplishments of 60 years of Polish training of conservators – restorers in three academic centers – in Warsaw, Cracow and Toruń, presented by them. Organizers of conference were Interacademy Institute for Conservation-Restoration of Works of Art, Wilanow Palace and

Polish professors engaged in UE Project: “Cesare Brandi (1906-1988), His Thought And European Debate In The XX Century”.

Three new books were related to conference:

- “Sztuka konserwacji-restauracji / The Art of Conservation and Restoration”, ed. I. Szmelter, M. Jadzińska, contents pre-prints with abstracts in English;
- Cesare Brandi “Teoria Restauracji”/Cesare Brandi “Theory of Restoration”, translated by M. Kijanko;
- “Conservatio Creatio Aeterna Est” – reprinted act of Minister of Culture related to Preservation of Heritage from 1920, with English translation.

Translated by Iwona Szmelter